

Instytut Pamięci Narodowej - Białystok

<https://bialystok.ipn.gov.pl/pl1/aktualnosci/173577,Podlaskie-Jesienia-1918-roku-Bialystok-byl-wolny-tylko-przez-trzy-dni-Jak-nasz-region-odzyskiwal-niepodleglosc.html>
2023-01-27, 18:31

Podlaskie. Jesienią 1918 roku Białystok był wolny tylko przez trzy dni. Jak nasz region odzyskiwał niepodległość? - artykuł Waldemara Tyszuka w "Kurierze Porannym" i "Gazecie Współczesnej"

Jak wyglądało województwo podlaskie po I wojnie światowej?

Jak odzyskiwaliśmy niepodległość w naszym regionie?

Dlaczego Białystok nie odzyskał niepodległości 11 listopada?

Na te i inne pytania w kontekście Święta Niepodległości odpowiada historyk Oddziałowego Biura Badań Historycznych IPN w Białymstoku - Waldemar Tyszuk w wydaniu "Kurierza Porannego" (10-13.11.2022).

Podlaskie
. Jesienią
1918
roku
Białystok
był wolny
tylko
przez trzy
dni. Jak
nasz
region
odzyskiw
ał?
niepodleg
łość? -
artykuł
Waldema
ra
Tyszuka
w
"Kurierze
Poranny
m" i
"Gazecie
Współcze
snej"

Jak wyglądało województwo podlaskie po I wojnie światowej?

Latem 1915 roku Rosjanie wycofali się na wschód przed nachodzącymi wojskami niemieckimi. Odwrót połączony był z masową ewakuacją ludności cywilnej (tzw. bieżenstwem) oraz taktyką „spalonej ziemi” – ewakuowano fabryki i sprzęt, infrastrukturę, a czego nie można było wywieźć – niszczone. Wcześniej prowadzono też walki na linii Biebrzy i Narwi, szczególnie w okolicach Twierdzy Osowiec, a na południu – w pobliżu Bielska Podlaskiego. Wkraczający Niemcy prowadzili z kolei rabunkową politykę gospodarczą – nakładali kontrybucje, wycięli tysiące kilometrów kwadratowych lasów, m.in. w Puszczy Knyszyńskiej, Białowieskiej i Augustowskiej. Zniszczenia wojenne oraz rabunkowa polityka gospodarcza okupantów, połączone z ogólnie złym położeniem ludności cywilnej z powodu trwającej od kilku lat wojny spowodowały, że na Podlasiu pojawił się problem głodu.

Jak odzyskiwaliśmy niepodległość w naszym regionie?

Teren dzisiejszego województwa podlaskiego w 1918 roku obejmował leżące przed 1914 r.

w Królestwie Kongresowym tereny guberni łomżyńskiej i częściowo suwalskiej, a także częściowo leżące poza kongresówką tereny guberni grodzieńskiej. Dodatkowo gubernia łomżyńska formalnie weszła w skład proklamowanego w akcie 5 listopada 1916 r. i zarządzanego przez Radę Regencyjną Królestwa Polskiego, podległego Niemcom i Austro-Węgrom, ale dysponującego własną administracją oraz symboliczną armią – Polską Siłą Zbrojną. Na terenach na wschód od Królestwa Polskiego stacjonowała niemiecka armia wschodnia Ober-Ost. Zdecydowanie łatwiej odzyskiwanie niepodległości przebiegało zatem na terenach Królestwa Polskiego – 11 listopada niemal na całym obszarze podległym Radzie Regencyjnej doszło do masowego rozbrajania Niemców. Akcja rozbrajania możliwa była dzięki istnieniu struktur Polskiej Organizacji Wojskowej, założonej przez Józefa Piłsudskiego, a także wskutek demoralizacji garnizonów niemieckich, w których powstawały lewicowe, często skomunizowane Rady Żołnierskie wypowiadające posłuszeństwo oficerom. Dodatkowo w rozbrajanie Niemców masowo włączyli się harcerze, byli żołnierze np. korpusów polskich w Rosji i ludność cywilna. Tak było też w Łomży, gdzie dowodzeni przez harcerza i dowódcę POW Leona Kaliwodę członkowie POW rozbroili garnizon niemiecki. Podobne wydarzenia miały miejsce w innych miejscowościach, np. w: Wysokiem Mazowieckiem, Kolnie, Zambrowie, Nowogrodzie. Natomiast w Białymstoku, Grajewie i Sokółce jedynie chwilowo przejęto władzę. Próbowano też to zrobić na terenie pow. bielskiego. Niestety, Niemcy dążyli do utrzymania ważnej strategicznie linii kolejowej Brześć-Grajewo-Prusy Wschodnie, będącej trasą zaopatrzenia, a zarazem ewakuacji niemieckiej Armii Oberst-Ost z Ukrainy. Tereny dzisiejszego Podlasia zostały zatem podzielone na dwie części – tereny położone na zachód od tej linii uzyskały niepodległość już 11 listopada, a powiaty położone na wschód od niej nadal były kontrolowane przez Niemców, co potwierdziła umowa uzgodniona ze stroną polską w drugiej połowie listopada 1918 r.

Czytaj całość - [Podlaskie. Jesienią 1918 roku Białystok był wolny tylko przez trzy dni. Jak nasz region odzyskiwał niepodległość? - artykuł Waldemara Tyszuka w "Kurierze Porannym" i "Gazecie Współczesnej"](#)